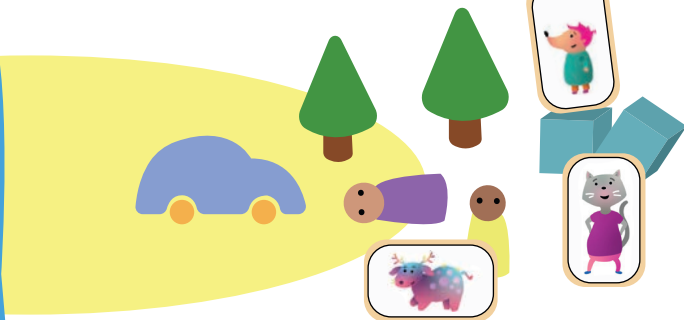
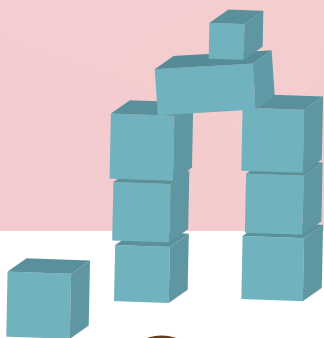

TRÄNA MED DJURVÄNNERNA

– Resursstarka barn
inom småbarnspedagogiken och i barnets hem

Text: Susanne Davidsson & Lena Storbacka-Järvinen
Grafisk design och illustration: Jenny Wiik

Hjälpsam

Sprallig

Trösta

Bygga

Träna med djurvännerna – Resursstarka barn inom småbarnspedagogiken och i barnets hem

*Text: Susanne Davidsson & Lena Storbacka-Järvinen
Grafisk design och illustration: Jenny Wiik*

Yrkeshögskolan Novia 2022

Träna med djurvännerna
– Resursstarka barn inom småbarnspedagogiken och i barnets hem

Susanne Davidsson
Lena Storbacka-Järvinen

Grafisk design och illustration: Jenny Wiik

Yrkehögskolan Novia, Wolffskavägen 33, 65200 Vasa, Finland
© Yrkehögskolan Novia, Susanne Davidsson, Lena Storbacka-Järvinen

Novia publikation och produktion, Serie: P, Produktioner 2/2022
ISBN 978-952-7048-91-7 (online)
ISBN 978-952-7048-92-4 (print)
ISSN 1799-1625
CC BY 4.0

Innehållsförteckning

1. Introduktion	1
2. Djurvännernas resurskarta	4
3. Djurvännernas stödkarta	7
4. Djurvännernas dagsträning	9
5. Djurvännernas känslotavla	11
6. Djurvännernas hemmaträning	13
Källor	17
Bilagor	19

Bilagor

- Bilaga 1 Djurvännernas resurskarta
 - Bilaga 2 Ark med resurser och färdigheter
 - Bilaga 3 Ark med tomma mallar
 - Bilaga 4 Djurvännernas stödkarta
 - Bilaga 5 Ark med lösningar
 - Bilaga 6 Ark med lösningar med instruktioner
 - Bilaga 7 Bildmaterial med rutin-, lek- och samspelssituationer
 - Bilaga 8 Djurvännernas känslotavla
 - Bilaga 9 Ark med känslor
 - Bilaga 10 Diskussionsunderlag & familjens lösningskarta
 - Bilaga 11 Stjärnor
 - Bilaga 12 Ark med bildstöd för familjens lösningskarta
-

1. Introduktion

Goda sociala och emotionella färdigheter i småbarnsåren kan förebygga social utsatthet. Det är viktigt att stöda små barns sociala och emotionella färdigheter. Inom Yrkeshögskolan Novias projekt *Resursstarka barn – stöd till socialt utsatta barn inom småbarnspedagogiken* (2020–2023) utvecklas metoder och material i samarbete med projektets samarbetsdagem. Dessa kan användas av personal inom småbarnspedagogiken i syfte att öka och stärka barnets resurser. Inom projektet utvecklas både material som är avsett att användas med barngruppen och material som är mer riktat till barn som har utmaningar i det sociala samspelet och som behöver extra stöd i sina sociala och emotionella färdigheter. Det kan också handla om material som riktas till barn som behöver kompletterande stöd på grund av exempelvis en utmanande livssituation eller kris i barnets hem.

För att identifiera de barn som är i behov av extra stöd i sociala och emotionella kompetenser kan *Resursstarka barn – observations- och reflektionsmodell för att stöda barns sociala och emotionella kompetenser* användas. Enligt modellen observerar och reflekterar personalen först kring vilka resurser och utmaningar som finns i barngruppen. Personalen kan tillsammans göra åtgärder som stöder barngruppens resurser och kan minska de utmaningar som förekommer. Det kan till exempel handla om att aktivt använda Resursstarka barn-materialen som är riktade för barngruppen. För alla barn räcker inte det gruppinriktade stödet utan de behöver mera riktat stöd. Genom att observera och reflektera kring enskilda barns behov av stöd kan personalen identifiera mönster i det som leder till utmaningarna och tillsammans fundera kring hur stöd barnet behöver. *Träna med djurvännerna* innehåller material som personalen kan använda för att stöda de barn som behöver mera stöd i sociala och emotionella kompetenser.

I barnets plan för småbarnspedagogik är det enligt grunderna för planen för småbarnspedagogik viktigt att uppmärksamma och diskutera barnets styrkor, vad barnet är intresserat av, vad barnet kan och vilka individuella behov barnet har. I planen ska också dokumenteras vilket stöd barnet behöver för att utvecklas, lära sig och må bra. Man behöver också komma överens om, definiera och dokumentera vilket stöd barnet får, hur barnet får stödet, samt hur man utvärderar stödets effekter. (Grunderna för planen

för småbarnspedagogik, 2022, 6-7). *Träna med djurvännerna*-materialet och dess användning samt effekter dokumenteras som en del av barnets plan för småbarnspedagogik.

Den professionella kan fritt välja att använda materialet också med flera barn, ifall barnet kan få stöd av de andra barnen. Man kan också kombinera de olika delarna utgående från barnets och familjens behov. Exempelvis kan barnets resurs- och stödkarta göras tillsammans med barnet och familjen under ett besök i barnets hem. Som komplement till det här materialet kan man också använda djurvännerna i trä, laminerade djurvänner eller handdockorna. Dessa material kan användas för att visualisera och dramatisera t.ex. händelseförloppen i djurvännernas dagsträning och djurvännernas hemmaträning. Se hemsidan: www.resursstarkabarnprojekt.com.

Träna med djurvännerna består av följande material:

Djurvännernas resurskarta

Djurvännernas stödkarta

Djurvännernas dagsträning

Djurvännernas känslotavla

Djurvännernas hemmaträning

Bildstöd:

Ark med resurser och färdigheter

Ark med lösningar

Ark med lösningar med instruktioner

Ark med känslor

Ark med tomma mallar

Träna med djurvännerna-materialet stöder barnets välmående, förebygger marginalisering och stärker samarbetet med barnets hem. Småbarnspedagogiken har ett viktigt samhällsuppdrag i att stöda barnets hem i det fostrande arbetet. Socionomen inom småbarnspedagogiken har särskild kompetens i arbetet att främja barnens och familjernas välmående. Socionomen har även kompetens att identifiera riskfaktorer hos barn och familjer samt behovet av socialt stöd.

Att stöda och stärka barnets och familjens delaktighet och färdigheter i växelverkan är ett annat viktigt uppgiftsområde för socionomen. *Träna med djurvännerna*-materialet är utvecklat särskilt med tanke på socionomens uppdrag och kompetenser inom småbarnspedagogiken.

Träna med djurvännerna-materialet används med de barn som behöver mera stöd. *Träna med djurvännerna*-materialet kan användas i det interprofessionella samarbetet med andra aktörer inom social- och hälsovården. I samband med nätverksmöten kan man i det interprofessionella teamet definiera hur materialet används för att stöda det individuella barnet och familjen.

2. Djurvännernas resurskarta

En central aspekt i att stöda barn handlar om att känna igen och stärka barnets resurser (Davidsson & Juslin, 2021; Storbacka-Järvinen, 2021; Utbildningsstyrelsen, 2022). Målet med materialet Djurvännernas resurskarta är att lyfta fram det positiva hos barnet och att barnet blir medvetet om sina resurser med fokus på de sociala och emotionella färdigheterna. Med hjälp av resurskartan kan man arbeta med barn som behöver stöd i att utveckla en positiv inställning till sig själv och sin egen utvecklingspotential. Det är viktigt att barnet får stöd att utveckla en bra självbild och att barnet får, vill och kan utvecklas till en egen person. Samtidigt behöver barnet också göras medvetet om vilka färdigheter det ännu behöver träna. Resurskartan används med barn som har utmaningar med de sociala och emotionella färdigheterna. Barnets resurskarta görs på daghemmet. Barnet behöver en närvarande vuxen som stöd då det lär sig sätta ord på sina resurser och då det tränar på att använda och utveckla dem vidare.

Barnets resurskarta (se Bilaga 1 Djurvännernas resurskarta) består av tre delar jag är, jag kan och jag vill kunna. Resurskartan och bildstödet (se Bilaga 1, 2 och 3) har fokus på barnets sociala och emotionella färdigheter och den vuxna handleder barnet att fundera på dem. I den första delen ”jag är” får barnet berätta om sig själv och vilka resurser barnet tycker att det har. Barnet kanske tycker att det är blygt, bra på att simma och vill kunna knyta skosnören. Som hjälp för barnet finns bildstöd i form av ark med förslag på resurser (se Bilaga 2 Ark med resurser och färdigheter). I den andra delen ”jag kan” berättar barnet om sina färdigheter och vad det redan behärskar och kan. Som bildstöd finns ark med förslag på färdigheter (se Bilaga 2 Ark med resurser och färdigheter). I den tredje delen ”jag vill kunna” funderar barnet på vad det skulle vilja kunna och vilka färdigheter det vill öva sig på. Det är viktigt att barnet stöds i att lära sig berätta om sina önskemål, behov och intresseområden och att bli medvetet om vad det ännu behöver träna på. I bilaga 3 Ark med tomma mallar finns mallar där barnet kan rita in sina egna förslag.

Då barnet arbetar med sin resurskarta behöver det en vuxen som stöder och handleder. Barnet får välja i vilken miljö på daghemmet det vill göra sin resurskarta. På resurskartan finns en fotoram där barnet kan limma in ett foto på sig själv eller rita sig själv. Det är viktigt att barnet har fått välja sitt foto och får berätta om varför det valt det. Barnet kan också be någon

Figur 1: Exempel på ifylld resurskarta

ta ett foto där barnet visar eller dramatiserar sina resurser. Barnet får skriva in sitt namn på kartan. Den vuxna funderar tillsammans med barnet på vad barnet tänker om sina styrkor och resurser. Som stöd för barnet finns arken med bildstöd. Barnet får välja de resurser som det tycker att passar sig självt bäst. Barnet limmar in dem på sin resurskarta. I delen ”jag vill kunna” kan barnet använda arkens alla bilder. Barnet kan också använda arket med tomma mallar, där barnet själv kan rita in bilder som det vill ha på sin resurskarta.

Den vuxna följer med barnets arbete och är uppmärksam på om barnet behöver använda det färdiga bildstödet eller om barnet ritat egna bilder till sin resurskarta. Man kan också göra ljud eller videoklipp, där barnet berättar om eller dramatiserar sina resurser. Klippen kan gömmas bakom en QR-kod, som sedan limmas in på resurskartan. Under arbetet är det viktigt att vara observant angående hur länge barnet orkar koncentrera sig, hur man motiverar barnet att jobba och att de gemensamma diskussionerna är trevliga och resursförstärkande för barnet.

Resurskartan kan göras under flera tillfällen och får gärna fyllas på, göras på nytt och användas under hela barnets tid inom småbarnspedagogiken. Det är bra om resurskartan är lätt tillgänglig för barnet att gå och titta på. Det är viktigt att alla i personalteamet i barnets grupp är medvetna om barnets resurskarta och dess innehåll för att kunna stöda barnet. Den professionella kan också handleda barnets hem att använda kartan. Avsikten är att alla vuxna i barnets närhet är medvetna om barnets resurser och att de kan ge barnet positiv förstärkning. Resurskartan kan finnas med i de dagliga diskussionerna med barnet och barnets hem. Med jämna mellanrum används resurskartan också i utvecklingssamtal och andra samtal där man följer upp det man kommit överens om eller som dokumenterats i barnets individuella plan. Barnets resurskarta kan också göras hemma med familjen. Den kan göras exempelvis som en förberedelse för Djurvännernas hemmaträning (se kapitel 6). Resurskartan är också en grund för att göra barnets stödkarta (se kapitel 3 Djurvännernas stödkarta).

3. Djurvännernas stödkarta

Alla barn behöver känna att de vid behov får stöd och hjälp och alla barn behöver dagligen upplevelser av att lyckas. Många barn behöver hjälp med att känna igen och uttala situationer som kan vara svåra för dem. Barnet behöver stöd i att kunna berätta om sina egna intressen och mål. Barnet medvetandegörs, med den professionellas stöd, om vad det behöver träna mer på. Barnet behöver få stöd, så att det kan känna tilltro till sina egna resurser och sin egen utvecklingsprocess. (Davidsson & Juslin, 2021).

Djurvännernas stödkarta görs efter att resurskartan är gjord antingen på daghemmet, hemma eller både och. Barnets resurs- och stödkarta bildar en helhet. Då arbetet med stödkartan inleds tittar man på barnets resurskarta som gjorts tidigare. Här kan barnet utvärdera och under handledning fundera på om delen ”jag vill kunna” ännu är aktuell eller om barnet vill revidera den delen i sin stödkarta. Målet med barnets stödkarta är att barnet under handledning så småningom lär sig att uttala sina egna behov av hjälp och stöd. Barnet får stöd att hitta hållbara och positiva strategier för att kunna nå sina mål. Barnet behöver en närvarande vuxen som stöd då det lär sig sätta ord på sina behov och mål.

Barnets stödkarta (se Bilaga 4 Djurvännernas stödkarta) består av två delar ”jag vill kunna” och ”jag behöver”. Som hjälp för barnet finns bild-

Figur 2: Exempel på ifylld stödkarta

stöd i form av ark med förslag på resurser (se Bilaga 2 Ark med resurser och färdigheter). I den första delen ”jag vill kunna” funderar barnet på vad det skulle vilja kunna och vilka sociala och emotionella färdigheter det vill öva. Som hjälp för barnet finns bildstöd (se Bilaga 2 Ark med resurser och färdigheter). I den andra delen ”Jag behöver” får barnet med stöd av den vuxna visa och berätta vad det behöver stöd och hjälp med för att kunna nå sitt mål. Som hjälp för barnet finns bildstöd (Bilaga 2 Ark med resurser och färdigheter, Bilaga 3 Ark med tomma mallar, Bilaga 5 Ark med lösningar).

Stödkartan kan göras under flera tillfällen utgående från barnets behov. Det är bra om stödkartan är lätt tillgänglig för barnet. Alla i personalteamet är medvetna om barnets stödkarta och dess innehåll. Den professionella kan också handleda barnets vårdnadshavare att använda materialet. Avsikten är att alla vuxna i barnets närhet är medvetna om barnets behov av stöd och hur de kan tillgodose stödbehovet. Stödkartan kan användas i de dagliga diskussionerna med barnet och under utvecklingssamtal. Den professionella och barnets vårdnadshavare följer kontinuerligt upp och dokumenterar barnets framsteg. Då barnet gjort framsteg gällande en färdighet i delen ”jag vill kunna” i stödkartan, kan barnet flytta den bilden till ”jag kan” i sin resurskarta. På det här sättet konkretiseras barnets framsteg. Barnets stödkarta kan också göras med familjen och kan göras exempelvis som en förberedelse för Djurvännernas hemmaträning (se kapitel 6).

4. Djurvännernas dagisträning

Många barn har utmaningar att klara av rutin- och samspelssituationer. Forskning visar att det finns ett uttalat behov av att stöda barnets sociala och emotionella färdigheter i dessa situationer. Forskningen visar också att det behövs mer konkreta verktyg för personalen i arbetet att stöda de barn som har utmaningar. (Määttä m.fl., 2017; Veijalainen, 2019). Personalen vid projektets samarbetsdaghem har lyft fram exempel på vilka utmaningar barn har samt exempel på dagliga situationer där det behövs riktat stöd för barn som har utmaningar. Det handlar bland annat om att kunna behärska sina känslor, följa instruktioner, reglera impulser, självkontroll och att orka koncentrera sig. I lek- och samspelssituationer har barn ofta utmaningar i att inkludera andra, att följa regler, kunna förhandla och lösa problem.

Djurvännernas dagisträning är ett bildmaterial som kan användas för att stöda barn som har utmaningar i sociala och emotionella kompetenser. Materialet utgår från rutin-, lek- och samspelssituationer som ofta inträffar inom småbarnspedagogiken (se Bilaga 7 Djurvännernas dagisträning). Djurvännernas dagisträning används som riktat stöd med de barn som har behov av mer stöd och handledning i dessa situationer. Situationerna beskrivs med bildsekvenser på 1–4 bilder som beskriver en händelse eller ett händelseförlopp. I varje bild råkar djurvännerna ut för sådant som kan vara utmanande i daghemsmiljö. Materialet består av följande situationer:

Del 1 Utmaningar i rutinsituationer:

Frukost – att kunna behärska känslor

Toalett – att kunna följa instruktioner

Samling – att orka koncentrera sig och delta

Påklädning – att arbeta målinriktat och att reglera impulser

Avklädning – att kunna koncentrera sig på en uppgift och arbeta mot ett mål

Måltid – att koncentrera sig

Dagsvila – att lugna ner sig

Avslutning av en aktivitet – att avsluta en aktivitet och gå över till följande uppgift

Att gå hem – att avsluta dagen och gå hem

Del 2 Utmaningar i lek och samspel:

Bygglek där utmaningen är att inkludera andra i leken/inte lämna någon utanför
Cykellek där utmaningen är att klara av att inte alltid få som man vill/inte vara först
Kojlek där utmaningen är att kunna ansluta till lek
Fotbollsspel där utmaningen är att kunna följa regler
Rollek där utmaningen är att kunna beakta andra och inte dominera

Till Djurvännernas dagsträning hör ett bildstöd i form av ark med förslag på lösningar (Bilaga 5 Ark med lösningar och Bilaga 6 Ark med lösningar med instruktioner.) Det finns också ett ark med tomma mallar där barnet själv kan rita in bilder på egna lösningar (Bilaga 3 Ark med tomma mallar).

Djurvännernas dagsträning kan användas för att bearbeta en aktuell händelse där barnet har haft utmaningar. Den professionella har identifierat att barnet inte har hållbara och positiva lösningsstrategier för att klara av situationen. För att stöda barnet väljer den professionella en lämplig bildsekvens och använder den med barnet. Utgående från barnets behov väljer man att arbeta med antingen hela bildsekvensen eller alternativt med en bild i taget. Den professionella tittar tillsammans med barnet på bilderna och barnet får berätta om hur det uppfattar händelsen och hur man kunde lösa situationen på ett konstruktivt sätt. Arket med lösningar med instruktioner är avsett för den professionella för att förtydliga vad lösningarna kan innebära. (Bilaga 6 Ark med lösningar med instruktioner).

Bildstödet med förslag på lösningsmodeller kan användas med barn som har svårt att uttrycka sig verbalt eller som inte så gärna vill prata. Bildstödet ska hjälpa barnet att hitta konkreta förslag på hållbara och positiva lösningsstrategier i det som är utmanande. Den professionella kan vid behov på förhand välja ut de bilder på lösningsstrategier som kunde vara lämpliga. Man kan också tillsammans diskutera andra lösningar och rita in dem i de färdiga tomma mallarna som finns i materialet.

Arken med lösningar kan printas ut och finnas synliga på olika ställen i daghemmet. Då kan den professionella vid behov handleda barnet att titta på bilderna och kanske hitta en lämplig lösning som behövs i stunden.

5. Djurvännernas känslotavla

Barn som har utmaningar med sina sociala och emotionella kompetenser har ofta svårt att uttrycka sina känslor. Det är viktigt att barnet självt lär sig hitta hållbara strategier och lösningar för att hantera sina impulser och för att uttrycka känslor. Djurvännernas känslotavla används för att stöda barnet att träna på dessa färdigheter.

Djurvännernas känslotavla (se Bilaga 8 Djurvännernas känslotavla) används för att stöda barnet att lära sig identifiera, namnge, uttrycka och prata om sina känslor. Som bildstöd finns ark med känslor (Bilaga 9 Ark med känslor och Bilaga 5 Ark med lösningar). På känslotavlan finns en figur. På figurens kropp kan barnet visa var känslan känns. Den professionella kan uppmuntra barnet att berätta mera om sina känslor, att själv namnge dem och visa på sig själv var och hur det känns. Barnet kan också placera bilden på känslan på känslotavlan eller på sin egen kropp. I arket med känslor finns förslag på hur känslorna kan namnges. Det är viktigt att barnet självt får vara aktivt med att namnge sina känslor.

Figur 3: Djurvännernas känslotavla och exempel på känslor och lösningar

Bilderna på känslorna kan finnas tillgängliga invid känslotavlan. Alternativt kan man laminera bilderna och ha dem till exempel i en nyckelring. Känslotavlan kan gärna hängas upp på olika ställen i daghemmet, t.ex. i tamburen, lekrummen och ute på gården. Tavlan kan också finnas laminerad för t.ex. utfärder.

Figur 4: Laminerade bilder i en nyckelring och känslotavlan upphängd i tamburen

När barnet har visat och uttryckt sin känsla funderar den professionella tillsammans med barnet vilket stöd barnet skulle behöva. Arken med lösningsmodellerna kan användas för att hjälpa barnet att uttrycka och sätta ord på vad det kunde behöva i just den situationen. Det kan handla om att barnet uttrycker att det är besviket, det känns i magen och ögonen. Barnet kanske skulle behöva vara ifred en stund eller att barnet behöver vara en stund med en vuxen för att få omsorg. Barnet kanske visar att det är spralligt, det känns i överallt i kroppen och att det spritter i fötterna. Då kanske barnet behöver få springa och hoppa. På känslotavlan finns plats att sätta in bilder på vilket stöd barnet behöver.

Den professionella kan också handleda barnets vårdnadshavare i hur man kan använda känslotavlan. Ofta har barnet samma behov av stöd både hemma och på daghemmet. Då samma material används både hemma och på daghemmet är det också lättare att tillsammans stöda barnet.

6. Djurvännernas hemmaträning

Personalen på daghemmet är ett viktigt stöd särskilt för föräldrar som är ensamma eller som upplever att de behöver stöd med barn som har svårigheter med till exempel de sociala och emotionella färdigheterna. I dagens samhälle upplever många vårdnadshavare ensamhet i fostrarrollen och att de saknar stöd. De allra flesta föräldrar önskar stöd av professionella som jobbar med barnfamiljer. (Jyväskyläns Yliopisto, 2020; THL, 2022; Vuorenmaa, 2019). Det har konstaterats att familjer som har barn med utmaningar upplever att de inte får tillräckligt med hjälp och stöd i vardagen. (Davidsson & Juslin, 2021; Storbacka-Järvinen, 2021; THL, 2022; Vuorenmaa 2019). Sekki och Korvela (2014) har konstaterat att socialt utsatta familjer ofta har utmaningar med att planera, hantera och organisera vardagen. Till exempel i familjer där föräldrarna är arbetslösa eller har psykisk ohälsa kan det vara svårt att ha fasta rutiner och dygnsrytm. Rutiner som deltagande i förvärvsarbete eller studier kräver saknas. Det kan handla om att familjerna har utmaningar i morgon- och kvällsrutinerna, såsom att stiga upp på morgonen, lägga sig på kvällen eller ha regelbundna matvanor.

En del av daghemmets samarbete med barnets hem är att stöda barnets vårdnadshavare i barnets fostran. Därför är det viktigt att kombinera både de professionellas och familjens kännedom om barnets resurser och behov för att tillsammans stöda barnet. Informationsutbyte mellan barnets hem och daghemmet behövs för att kunna utnyttja bägge parter dagliga iakttagelser kring barnet. Personalen är initiativtagare till samarbetet med barnets hem och ansvarar för att bygga upp en resursförstärkande atmosfär där samarbetet bygger på ömsesidig respekt och tillit.

Djurvännernas hemmaträning är riktat till familjer som uttrycker att de har ett behov av stöd i vardagen. Det kan också vara personalen som tar initiativ och erbjuder riktat stöd och handledning till familjen. Materialets syfte är att stöda barnet och familjen att tillsammans med personalens stöd hitta hållbara och positiva strategier för en bra och fungerande vardag. Materialet utgår från vardagssituationer i barnets hem, som kan vara utmanande för både barnet och hela familjen. Djurvännernas hemmaträning består av fem diskussionsunderlag med bilder på

vardagssituationer och rutiner i djurvännernas hemmiljö (se Bilaga 10 Diskussionsunderlag & familjens lösningskarta). Diskussionsunderlagen är tänkta att användas med familjen under exempelvis ett hembesök.

Djurvännerna och deras familjer tycker ibland att det är svårt att få allt att fungera hemma så att alla mår bra. På bilderna i diskussionsunderlagen är djurvännerna på väg till daghemmet, de går hem från daghemmet, äter och går och lägger sig. Djurvännerna övar också på att lugna ned sig. I varje diskussionsunderlag finns bilder på en vardagssituation som hela familjen ska kunna identifiera sig med. Barnets behov är i centrum och barnet får ha en aktiv roll i diskussionerna.

På varje diskussionsunderlag finns en bild på en vardagssituation när det fungerar och alla är nöjda. Det finns också bilder på olika händelseförlopp som kan uppkomma i situationen. Djurvännerna trotsar, busar och uttrycker olika känslolägen. De vuxna djurvännerna kan känna sig osäkra på hur de ska hantera situationen.

I materialet finns följande diskussionsunderlag med bilder på vardagssituationer som kan vara utmanande i en barnfamilj. Diskussionsunderlagen finns i Bilaga 10 Diskussionsunderlag & familjens lösningskarta

Nu är det läggdags

Det är läggdags i Mellas familj. Mella har svårt att avsluta en aktivitet, att följa instruktioner, koncentrera sig och lugna ned sig.

Nu går vi till dagis

Valle ska iväg till daghemmet. Valle har svårt att göra saker på egen hand. Valle har svårt att reglera sina impulser, känslor och sitt beteende. Valle har svårt att uttrycka sitt behov av hjälp och stöd.

Nu går vi hem

Ralle ska gå hem från daghemmet. Ralle har svårt att avsluta dagen. Ralle vill inte gå hem och förhandlar. Ralle utagerar och har svårt att uttrycka sig.

Dags att äta

Lillas familj ska äta middag. Lilla har svårt att komma till bordet, att smaka och äta, att komma överens och att orka sitta vid bordet.

Dags för en paus

Djurvännerna är på kalas hemma hos Valle. Det är roligt. Djurvännerna är uppspelta och det blir utmanande för dem att ha kontroll över situationen och leken. Det är inte lätt att reglera känslor, impulser och beteende. Det är svårt att gå hem från kalaset.

I vardagssituationerna som beskrivs ovan vet de vuxna djurvännerna inte heller alltid hur de ska få det att fungera. De vuxna djurvännerna känner sig otillräckliga och har inte alltid redskap och strategier för hur de kunde hantera situationen. Djurvännernas familjer behöver stöd.

I varje diskussionsunderlag är målet att tillsammans med alla familjemedlemmar fundera på hur situationen kan vara fungerande för barnet och familjen. På diskussionsunderlaget finns bildstöd med förslag på lösningar och strategier. Bildstödet kan hjälpa familjen att hitta konkreta förslag på hållbara och positiva lösningsstrategier i det som känns utmanande.

Till diskussionsunderlagen finns också familjens lösningskarta (se Bilaga 10 Diskussionsunderlag & familjens lösningskarta).

Användningen av Djurvännernas hemmaträning:

Innan träffen med familjen har de professionella och barnets vårdnadshavare samt andra eventuella viktiga vuxna för barnet funderat på vilka vardagssituationer familjen vill ha stöd i. Materialet används i samarbetet med barnets hem. En eller flera professionella från barnets daghemsgrupp besöker barnets hem. Under besöket jobbar man med det valda temat. Den professionella leder diskussionen. Man inleder med att titta på bilderna och diskuterar om vad som händer hemma hos djurvännerna.

Sedan fortsätter man med att fundera hur det är hos familjen och gör familjens lösningskarta (se bilaga 10 Diskussionsunderlag & familjens lösningskarta). Man diskuterar tillsammans om vad som redan fungerar i familjen. Vid de situationer som familjen tycker fungerar bra limmar barnet in stjärnor, för att lyfta fram det som är bra (se bilaga 11 Stjärnor). Sedan funderar man på vad man behöver nya lösningar och strategier för. På familjens lösningskarta finns plats för att rita in familjens idéer om hur de vill att situationen ska fungera i fortsättningen. På lösningskartan limmas in antingen färdiga förslag på lösningar eller familjens egna förslag (se Bilaga 12 Ark med bildstöd för familjens lösningskarta).

Man kommer sedan överens om att familjen under en viss tid, förslagsvis under 2–3 veckor, provar de strategier och de förslag på lösningar som man har diskuterat. Det här dokumenteras i rutan "vi kom överens att" på familjens lösningskarta. Under träningsperioden använder familjen lösningskartan i vardagen som stöd för att komma ihåg och påminna sig om vilka strategier man skulle prova. Den professionella är tillgänglig, ger positiv förstärkning och finns som stöd för barnets hem. Dialogen mellan hemmet och daghemmet är jätteviktig. Den professionella och familjen kommer överens om hur man håller kontakten. Barnet får positiv respons på sina framsteg både hemma och på daghemmet.

Efter den överenskomna träningsperioden kan man utgående från barnets och familjens behov ha ett kort uppföljningssamtal där man tillsammans utvärderar hur det har fungerat. För att synliggöra framsteg och nya resurser i familjen får barnet och familjen limma in stjärnor på familjens lösningskarta.

Källor

Davidsson, S. & Juslin, E. (2021). *Resursstarka barn - Stöd till socialt utsatta barn inom småbarnspedagogiken*. <https://www.novia.fi/forskning/novias-publikationsserie/serie-l-laromedel>

Jyväskylän yliopisto. (2020). *Yksilökeskeisyys altistaa länsimaiset vanhemmat uupumukselle*. <https://www.jyu.fi/fi/ajankohtaista/arkisto/2020/12/yksilokeskeisyys-altistaa-lansimaiset-vanhemmat-uupumukselle>

Määttä S., Koivula K., Paananen M., Närhi V., Savolainen H. & Laakso M-L. (2017). *Lasten sosioemotionaalisten taitojen tukeminen varhaiskasvatuksessa*. <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/lasten-sosioemotionaalisten-taitojen-tukeminen-varhaiskasvatuksessa>

Sekki, S. & Korvela, P. (2014). *Rytmihäiriöitä lapsiperheiden arjessa – arjen rytmittämisen haasteet ajelehtivassa arjessa*. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/153029/10%20Sekki_Korvela.pdf?sequence=10&isAllowed=y

Storbacka-Järvinen, L. (2021). *Faktorer som bidrar till att på ett framgångsrikt sätt stöda barns sociala och emotionella färdigheter*. <https://www.novia.fi/forskning/novias-publikationsserie/serie-a-artiklar/>

THL. (2022). *Lasten ja lapsiperheiden hyvinvointi*. https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys/lasten-ja-lapsiperheiden-hyvinvointi#Jaksamisen_haasteet

Veijalainen, J., Reunamo, J., Sajaniemi, N., & Suhonen, E. (2019). Children's self-regulation and coping strategies in a frustrated context in early education. *South African Journal of Childhood Education*, 9(1), 8 pages. doi:<https://doi.org/10.4102/sajce.v9i1.724>

Vuorenmaa, M. (2019). *Välbefinnandet bland små barn och deras familjer 2018*. THL Statistiskrapport 37/2019.

Utbildningsstyrelsen. (2022). *Grunderna för planen för småbarnspedagogik*. <https://www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/grunderna-planen-smabarnspedagogik>

Egna anteckningar och idéer:

A large, empty light blue rectangular area intended for taking notes or drawing ideas.

Bilagor

- Bilaga 1 Djurvännernas resurskarta
- Bilaga 2 Ark med resurser och färdigheter
- Bilaga 3 Ark med tomma mallar
- Bilaga 4 Djurvännernas stödkarta
- Bilaga 5 Ark med lösningar
- Bilaga 6 Ark med lösningar med instruktioner
- Bilaga 7 Bildmaterial med rutin-, lek- och samspelssituationer
- Bilaga 8 Djurvännernas känslotavla
- Bilaga 9 Ark med känslor
- Bilaga 10 Diskussionsunderlag & familjens lösningskarta
- Bilaga 11 Stjärnor
- Bilaga 12 Ark med bildstöd för familjens lösningskarta

BILAGA 1 DJURVÄNNERNAS RESURSKARTA

JAG ÄR

JAG VILL KUNNA

JAG

JAG KAN

DJURVÄNNERNAS RESURSKARTA

BILAGA 2 ARK MED RESURSER OCH FÄRDIGHETER

En bra vän

Säga förlåt

Noggrann

Modig

Lösa problem

Fundersam

Klä på mig

Måla

Påhittig

Glad

En filur

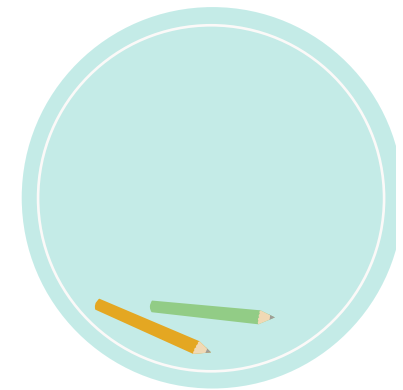
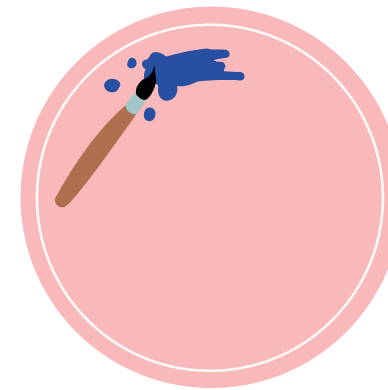
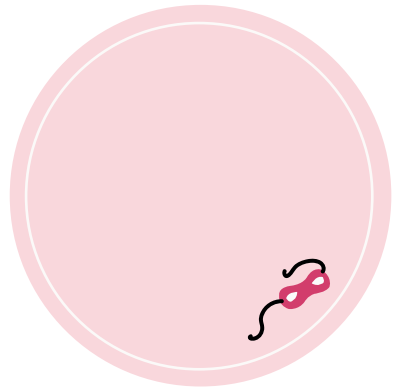
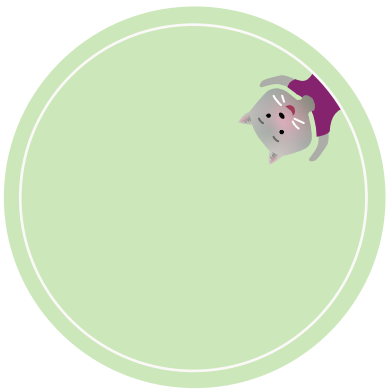
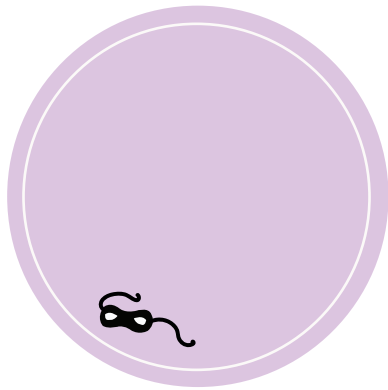
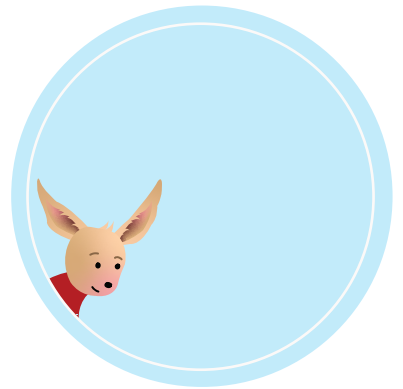
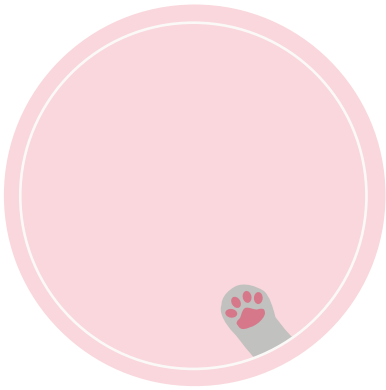
Rolig

BILAGA 3 ARK MED TOMMA MALLAR

BILAGA 4 DJURVÄNNERNAS STÖDKARTA

DJURVÄNNERNAS STÖDKARTA

JAG

JAG VILL KUNNA

JAG BEHÖVER

BILAGA 5 ARK MED LÖSNINGAR

BILAGA 6 ARK MED LÖSNINGAR MED INSTRUKTIONER

Bilden signalerar att man vill vara i fred, man behöver avstånd.

Barnet behöver hjälp av en vuxen.

Barnet kan använda en handdocka som stöd t.ex. att berätta om något, att våga delta, orka koncentrera sig m.m.

Barnet behöver en egen stund med en vuxen där det får omsorg och trygghet.

Barnet behöver stöd i att lugna ner sig – då kan det få stöd att ta 4 djupa andetag.

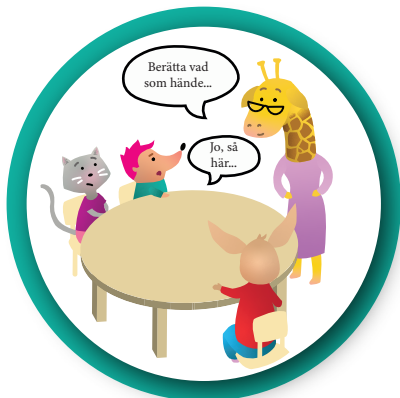
Man kan dramatisera, bearbeta och visualisera olika samspelsituationer med djurvännerna i trä. Barnet kan berätta och uttrycka viktiga tankar med materialet.

Barnet behöver närhet, en trygg famn eller tröst.

Barnet kan ha behov av en timer t.ex. för att orka göra en uppgift till slut eller för att veta hur lång tid man har för en lek, tills det är barnets tur.

Barnet får stöd och får berätta om något som hänt; att man reder ut t.ex. en konflikt tillsammans med en vuxen

Man kan försöka ta med andra i en lek och hitta på sätt att kunna leka tillsammans

Barnet kan både ge andra tröst och omsorg och få tröst av andra barn

Det kan kännas bra att säga förlåt eller att någon annan ber om förlåtelse.

Barnet behöver stöd i att stanna upp en stund, ta en kort paus innan man går vidare, räkna tills det blir turbyte.

Barnet kan lösa svårigheter i leken med att dela med sig eller turas om.

Barnet behöver en stund för sig själv, lite lugn och ro eller leka en stund för sig själv.

Det kan ibland vara bra att välja att gå bort från en situation som känns jobbig eller där man inte vill vara med.

Barnet har behov av tystnad, lugn eller att få lyssna på musik t.ex. för att orka koncentrera sig.

Barnet har behov av att få visa och berätta hur och var det känns.

Barnet kan behöva en vuxen en stund, t.ex. göra något tillsammans, stöd i att undvika svårigheter i samspel m.m.

Barnet kan behöva dricka något.

Barnet kan behöva äta något.

Barnet kan behöva röra på sig.

Barnet kan behöva en vuxen som stöd för att våga gå in i en ny situation.

Barnet kan behöva få avreagera sig på ett hållbart sätt.

Barnet kan behöva vila.

Barnet kan få lyssna på musik.

Barnet kan använda en stressboll.

Barnet kan få en egen stund med en vuxen.

Barnet kan leka för sig själv en stund.

BILAGA 7
DJURVÄNNERNAS DAGISTRÄNING

DEL 1

Frukost – att kunna behärska känslor

Toalett – att kunna följa instruktioner

Samling – att orka koncentrera sig och delta

Påklädning – att arbeta målinriktat och att reglera impulser

Avklädning – att kunna koncentrera sig på en uppgift och arbeta mot ett mål

Måltid – att koncentrera sig

Dagsvila – att lugna ner sig

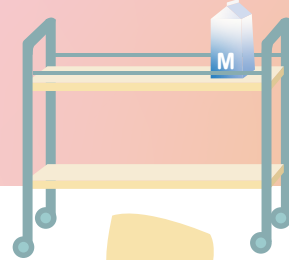
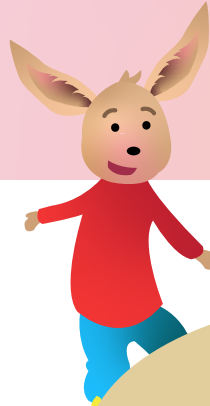
Avslutning av en aktivitet – att avsluta en aktivitet och gå över till följande uppgift

Att gå hem – att avsluta dagen och gå hem

Lilla - kom och sätt dig nu. Det är bra att ha frukost i magen så orkar man leka.

Lilla är sur och arg redan när hen kommer till Bubblan på morgonen. Hen är på riktigt dåligt humör.
Nu är det dags för frukost. Valle, Mella och Ralle sätter sig vid bordet.
Lilla är sur och vill inte komma.

Nej, jag kommer inte. Jag vill inte äta! Nu är jag arg - arrrgare än nån annan! Jag är så arg att det känns i mina fötter.

Lilla börjar skrika och hoppar jämfota av ilska.
Mella sätter händerna på öronen och säger att hen inte kan äta när Lilla skriker.
Lilla ligger på golvet och skriker, tårarna sprutar och hen sparkar och viftar med armarna.

Djurvännerna avslutar ätandet av frukosten.

Giraff säger till Ralle: "Nu får du föra din tallrik till kärran och gå till toaletten och kissa och tvätta händerna."

Ralle vad var det du skulle göra...

3/4

DEL 1

4/4

DEL 1

Lilla bråkar och stör och kniper Ralle i armen. Det gör ont i Ralles arm. Mella tycker inte om att Lilla stör och ber Lilla vara tyst.

2/3

Ralle kastar sina handskar i väggen och springer iväg och gömmer sig. Giraff går efter och hittar Ralle.

DEL 1

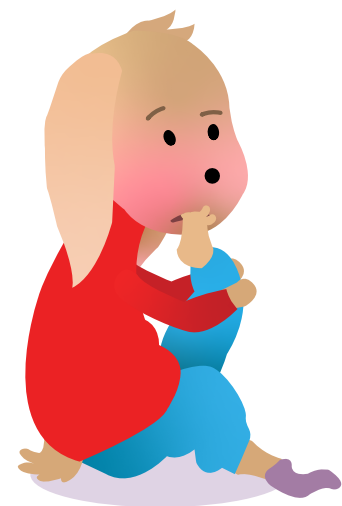
3/3

Ralle springer och härjar.

Sen börjar Ralle riva ner någon annans kläder.

Ralle slänger sig ned på golvet, sliter av sig sina strumpor och sätter tårna i munnen.

DEL 1

1/2

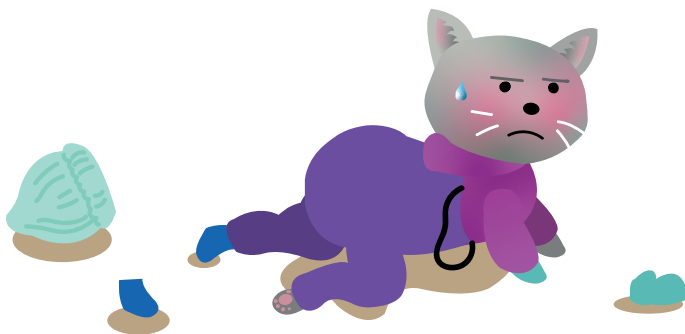
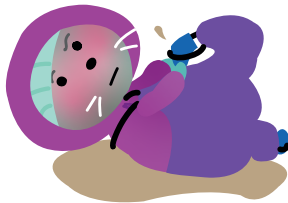
DEL 1

2/2

Mella, du ska klä av dig så du kan komma med och äta lunch med oss.

DEL 1

1/3

Hej, Mella äter med fingrarna!

DEL 1

2/3

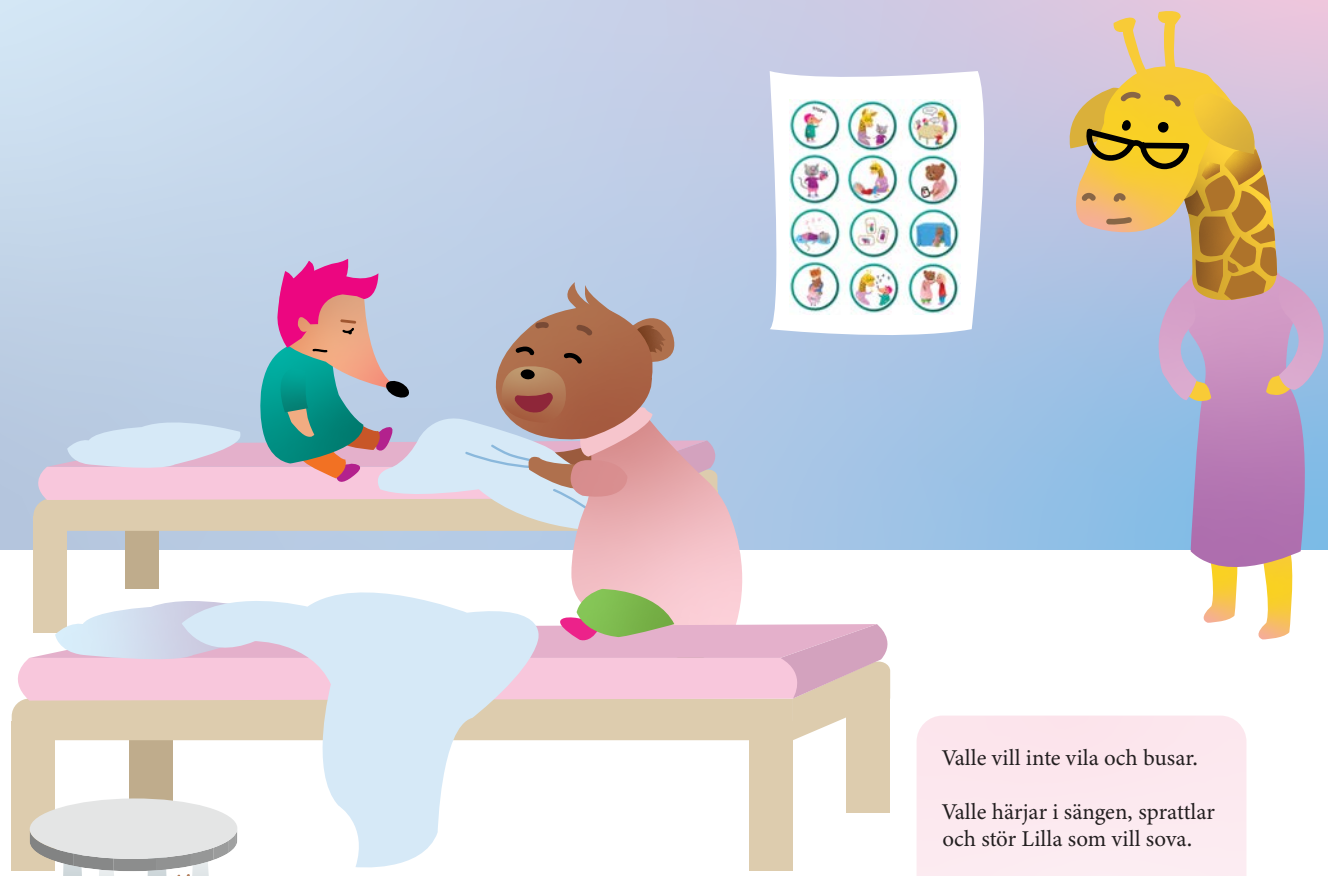
Varför får Valle gå redan?

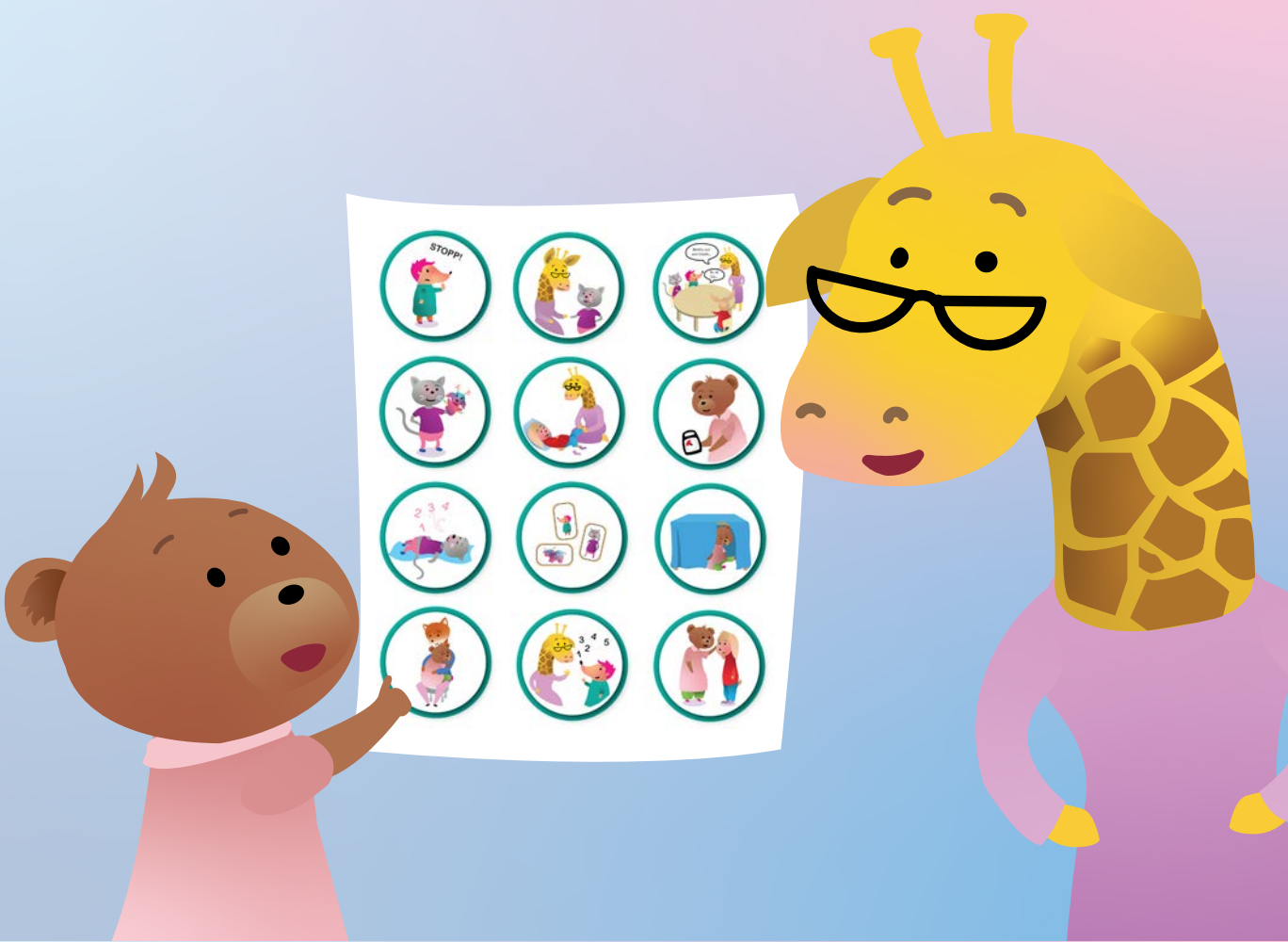
DEL 1

Ralle har inte ätit sin sallad!

Valle vill inte vila och busar.
Valle härjar i sängen, sprattlar och stör Lilla som vill sova.

1/2

DEL 1

2/2

DEL 1

DEL 2

Bygglek där utmaningen är att inkludera andra i leken/inte lämna någon utanför

Cykellek där utmaningen är att klara av att inte alltid få som man vill/inte vara först

Kojlek där utmaningen är att kunna ansluta till lek

Fotbollsspel där utmaningen är att kunna följa regler

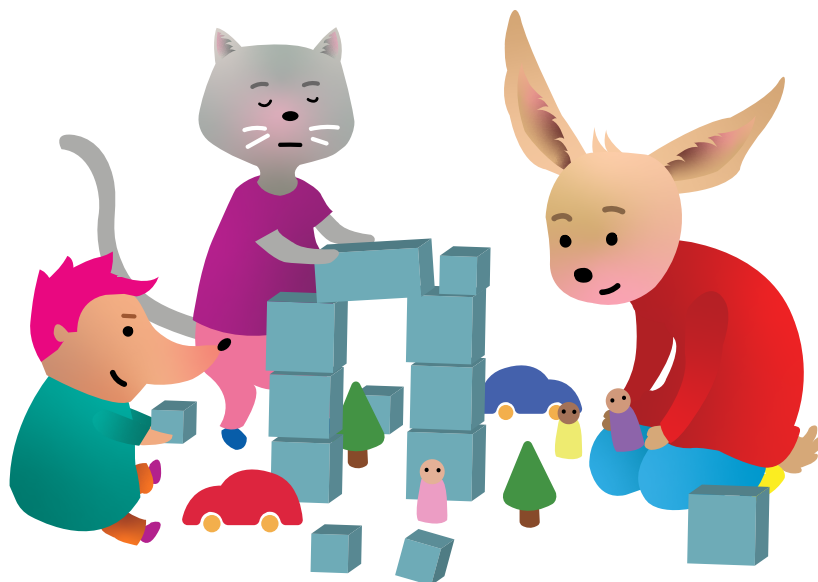
Rollek där utmaningen är att kunna beakta andra och inte dominera

1/2

Djurvännerna bygger en stad med klossar och bilar. Valle vill komma med och leka.

Får jag komma med?

DEL 2

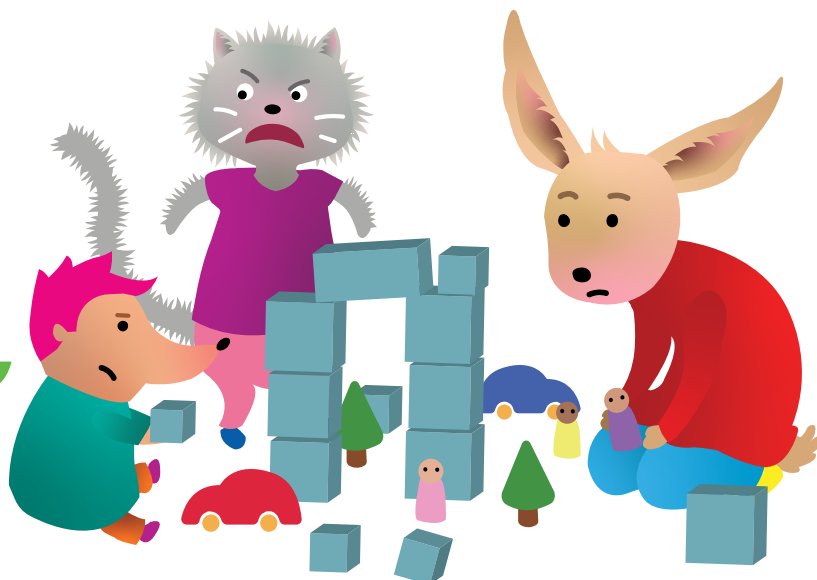

2/2

Valle hämtar en traktor...

...men den här traktorn kan nu ploga vägen...

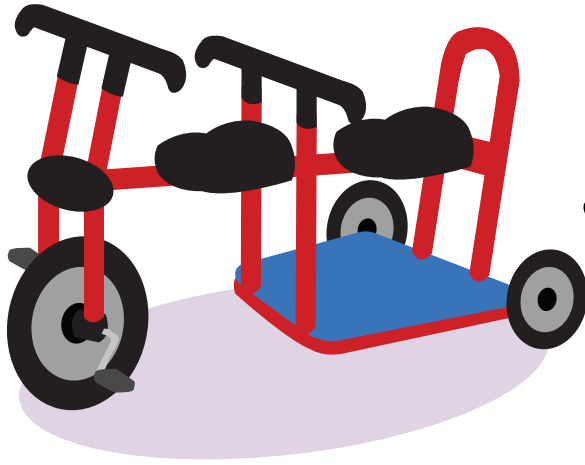
Du ryms inte hit! Gå bort med din dumma, fula traktor.

DEL 2

Daghemmet har fått en ny cykel. Alla djurvänner springer snabbt ut för att få cykeln först.

Lilla hinner först och hoppar upp på sadeln. Valle sätter sig där bak. Ralle försöker skuffa bort honom. Mella gråter.

Du har redan fått sitta där idag Valle.

3/3

DEL 2

1/2

DEL 2

2/2

Den är min! Kom inte
och förstör vår koja.

DEL 2

1/4

Man får inte ta i bollen
med händerna! Du ska
sparka bollen.

DEL 2

2/4

DEL 2

3/4

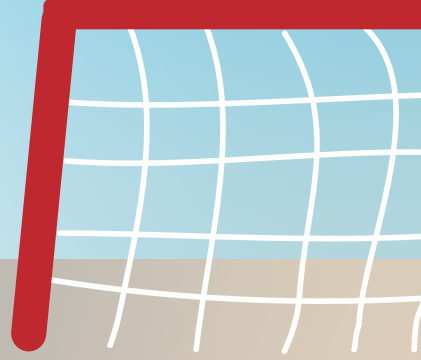
Tulle-Dulle springer fram och tar bollen av Lilla och lägger sig på den.

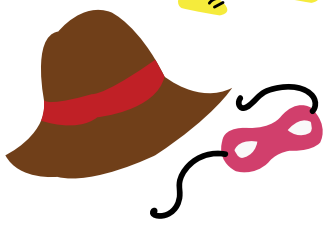
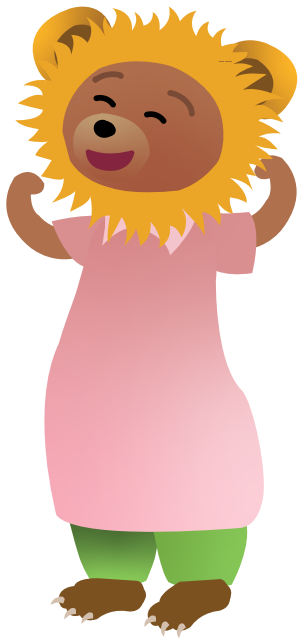
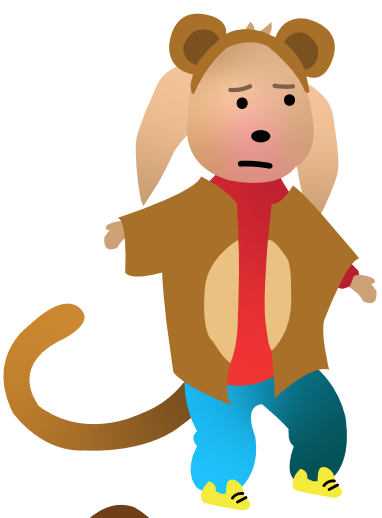
DEL 2

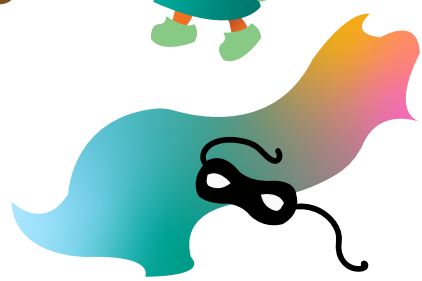
Tulle-Dulle vet inte hur man spelar fotboll. Den vet inte att man inte ska röra bollen med händerna.

Mella - du ska vara fladdermus idag, Lilla, du får vara sköldpadda, Ralle - du ska vara en apa. Jag är Lejon!!!

Djurvännerna leker med utklädningskläder. Valle bestämmer vad alla ska vara.

2/3

Valle bestämmer att fladdermusen ska vakta deras bo, apan ska sopa golvet med sin svans, sköldpaddan ska hämta godis åt lejonet.

DEL 2

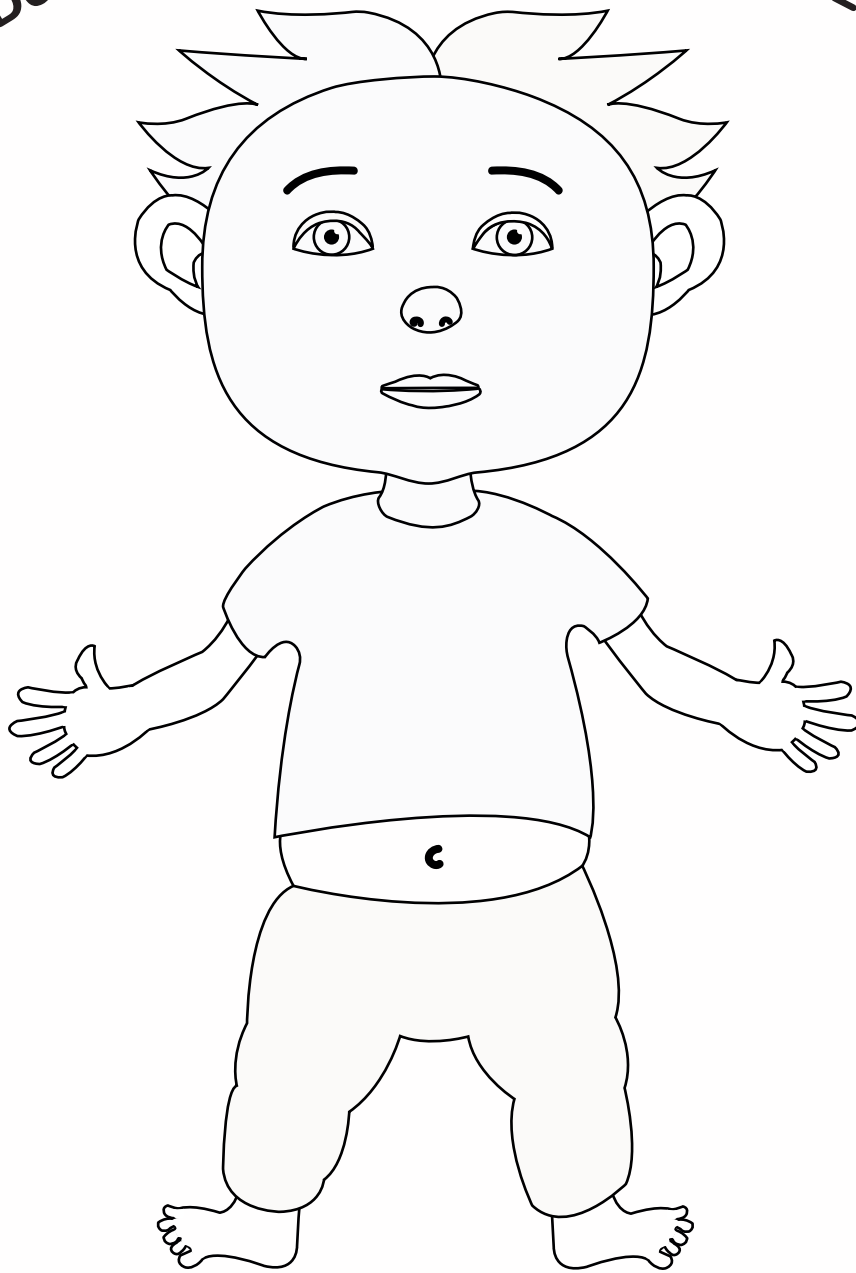
3/3

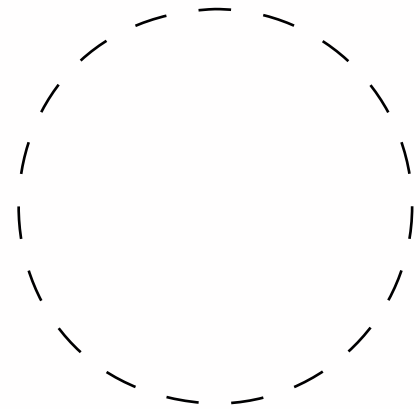
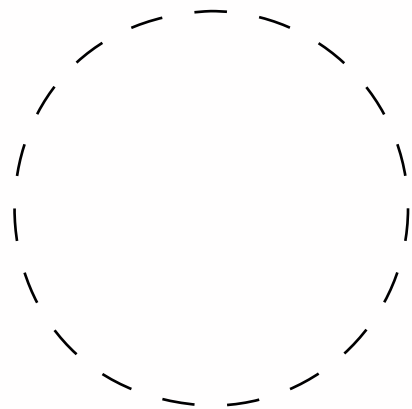
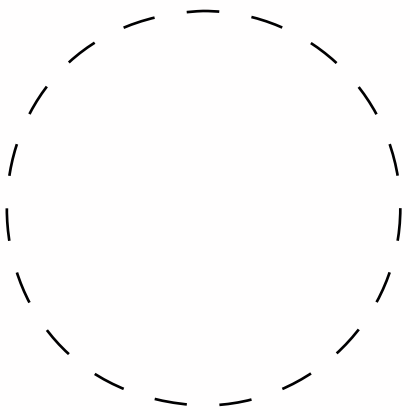
DEL 2

BILAGA 8 DJURVÄNNERNAS KÄNSLOTAVLA

DJURVÄNNERNAS KÄNSLOTAVLA

Det här behöver jag:

BILAGA 9 ARK MED KÄNSLOR

Modig

Sprallig

Nöjd

Stark

Sur

Lugn

Glad

Arg

Trygg

Fundersam

Rädd

Besviken

Ledsen

Trött

Förvånad

Nyfiken

Olycklig

Ångerfull

Vänlig

Hungrig

Längtande

Skamsen

Känna sig
älskad

Myror i
byxorna

Busig

Ensam

Spänd

Förväntansfull

Osäker

Blyg

Hoppfull

Tacksam

Stolt

Orolig

Avundsjuk

BILAGA 10 DISKUSSIONSUNDERLAG & FAMILJENS LÖSNINGSKARTA

Nu är det läggdags!

Nu går vi till dagis!

Nu går vi hem!

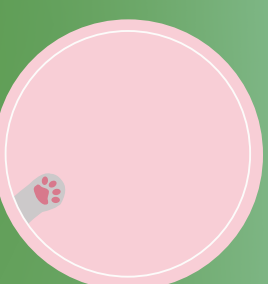
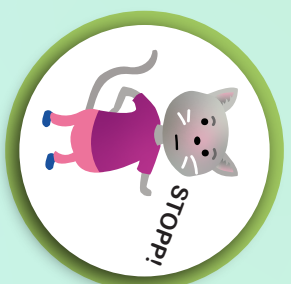
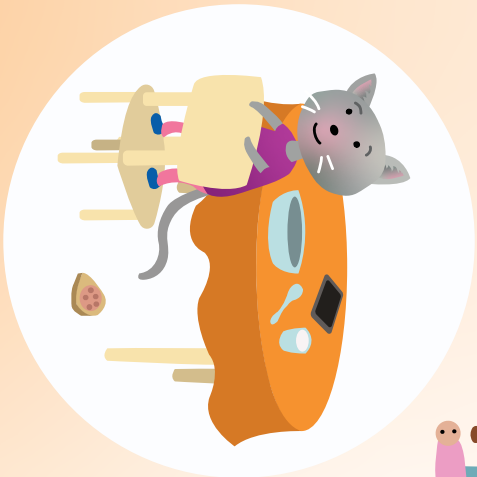
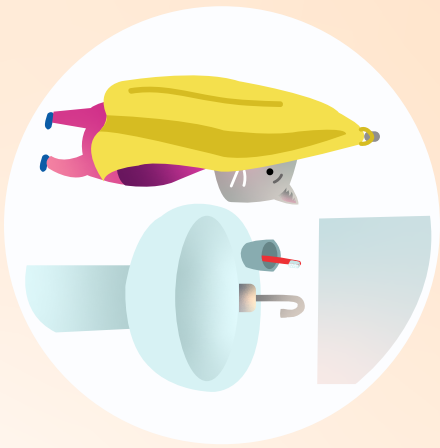
Dags att äta!

Dags för en paus!

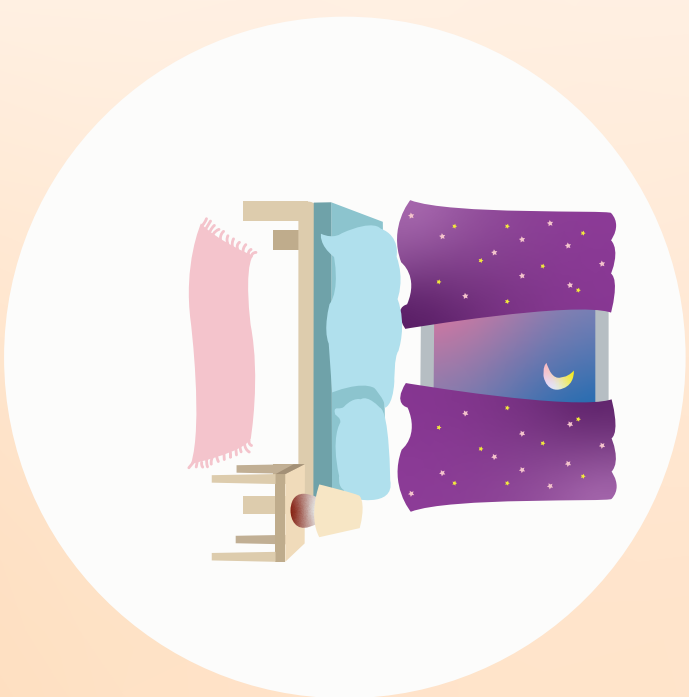
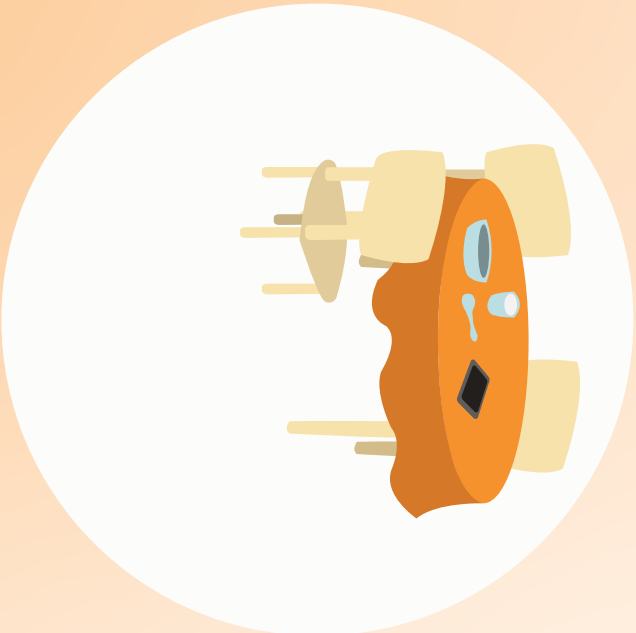
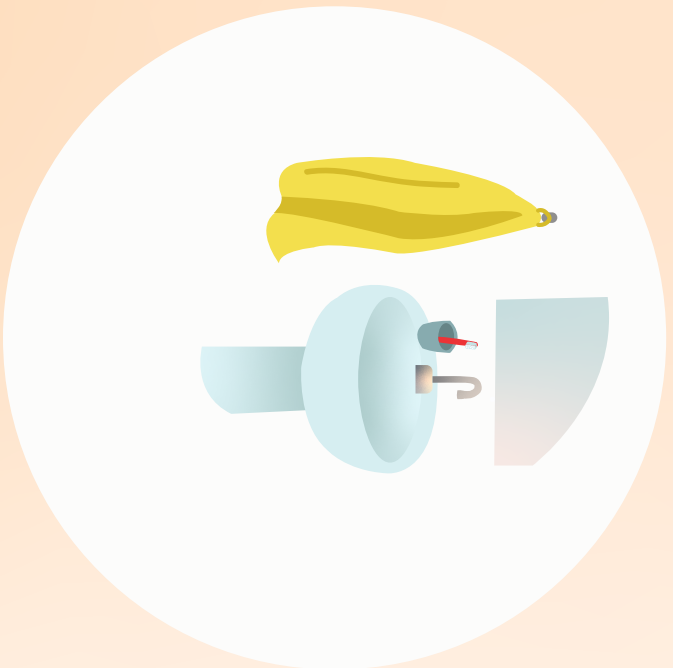
Nu är det läggdags!

Diskussionsunderlag

Familjens lösningsskarta

Läggsdags hos: _____

Vi kom överens att:

Nu går vi till dagis!

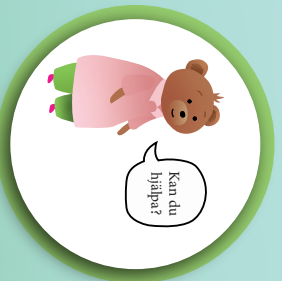
Diskussionsunderlag

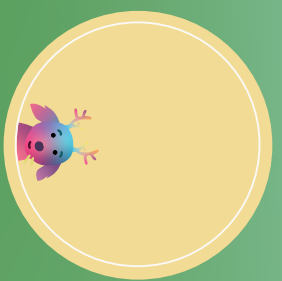
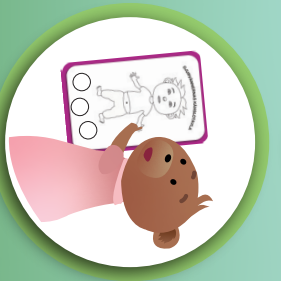
Jag glömde min mjukst! Jag vill inte till dags...

Den här ska med, och den här... och ännu den här...

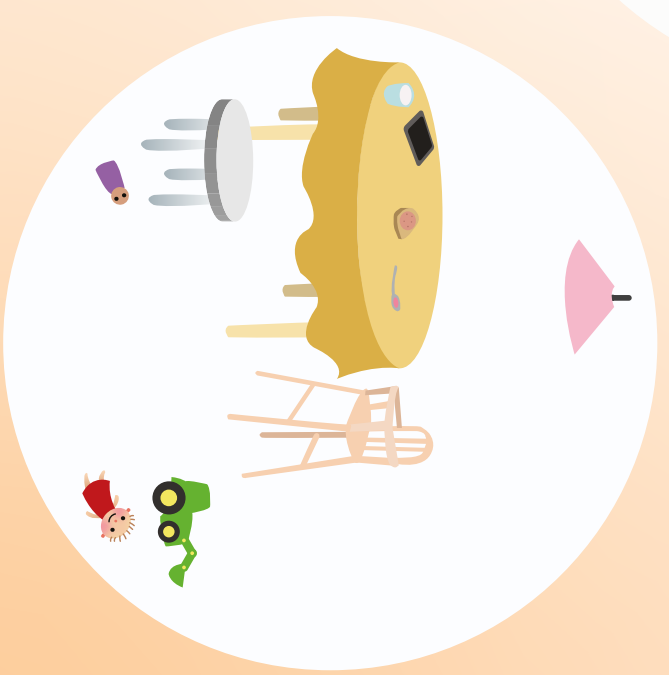
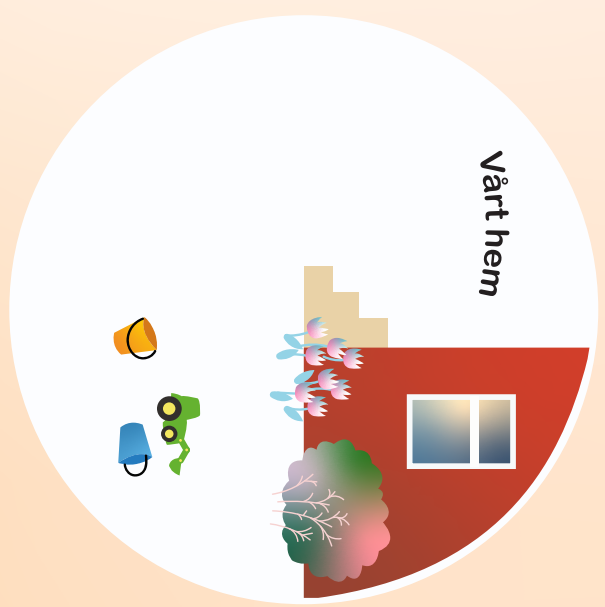
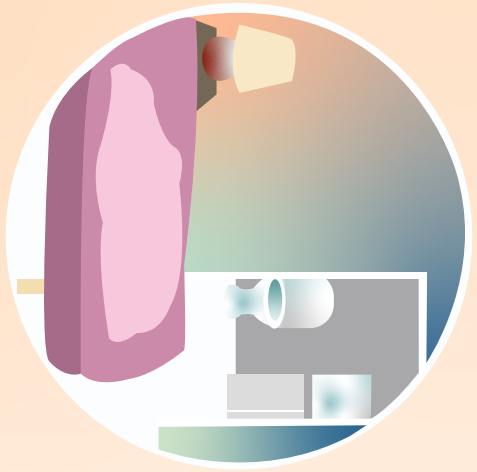

Kan du hjälpa?

Familjens lösningsskarta

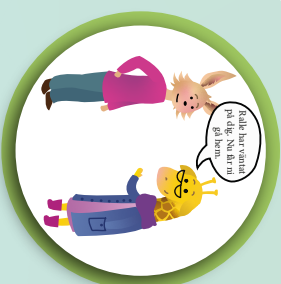
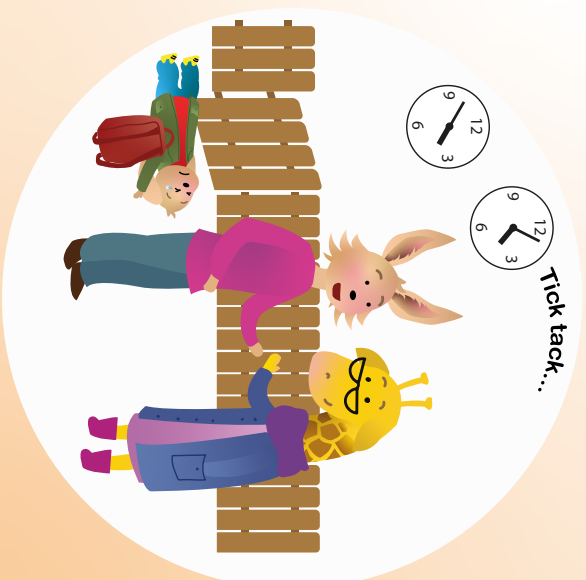
_____ går till dagis

Vi kom överens att:

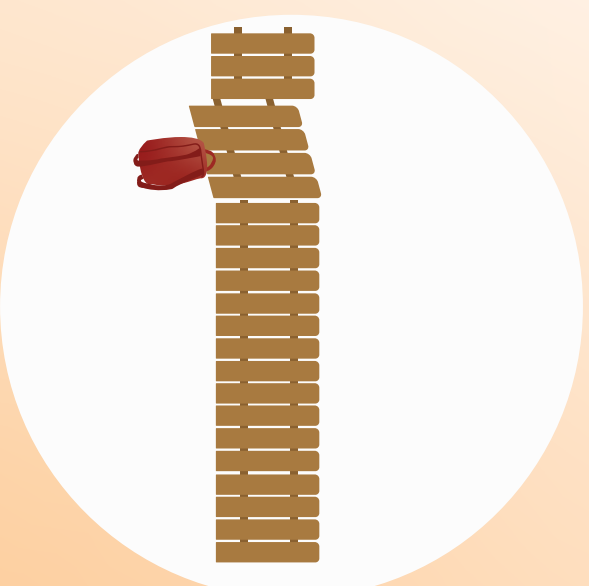
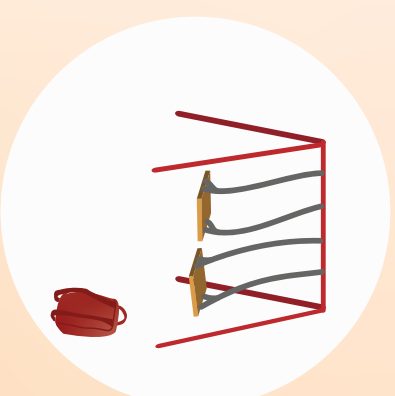
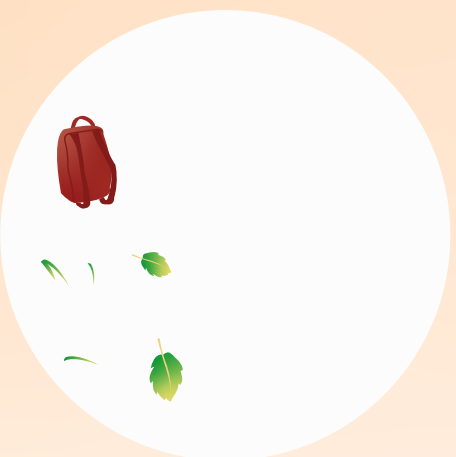
Nu går vi hem!

Diskussionsunderlag

Familjens lösningsskarta

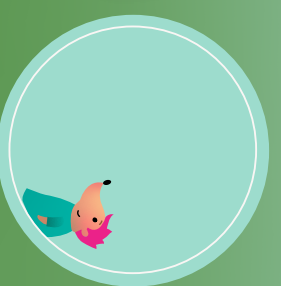
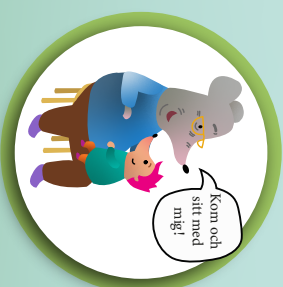
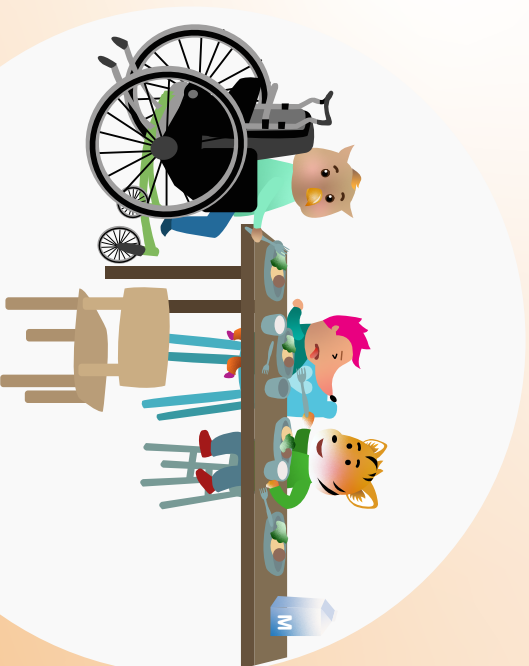
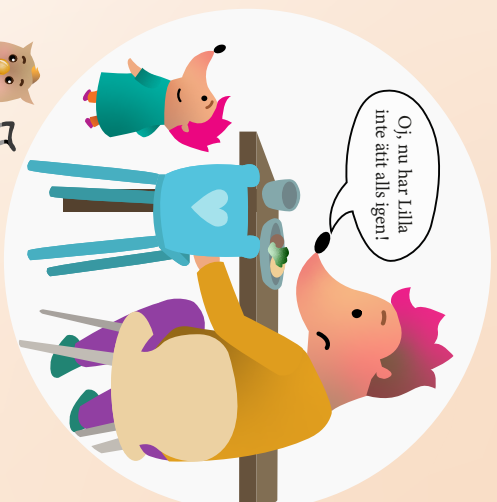
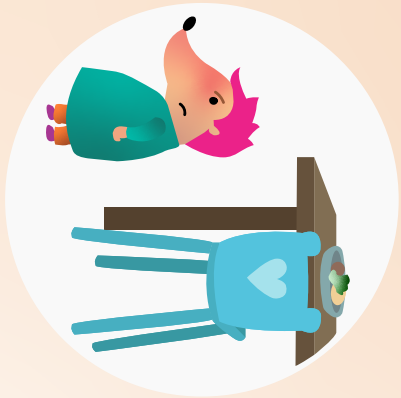
_____ går hem

Vi kom överens att:

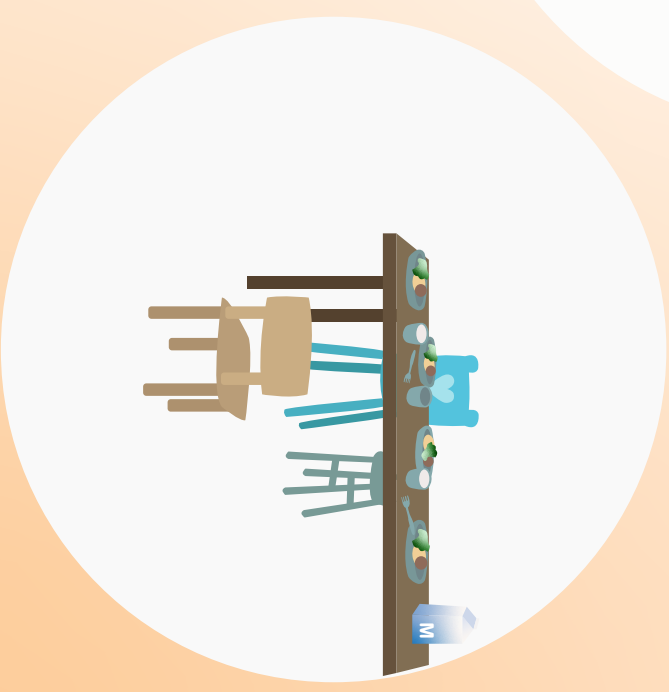
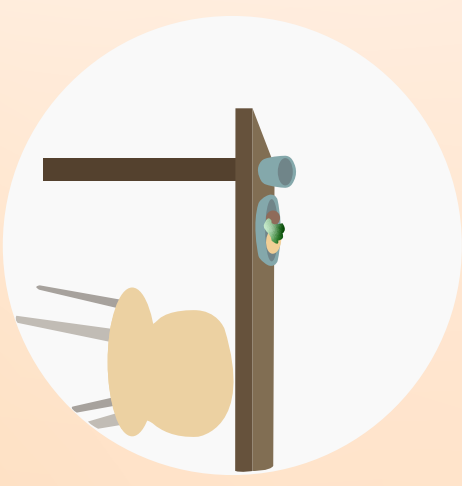
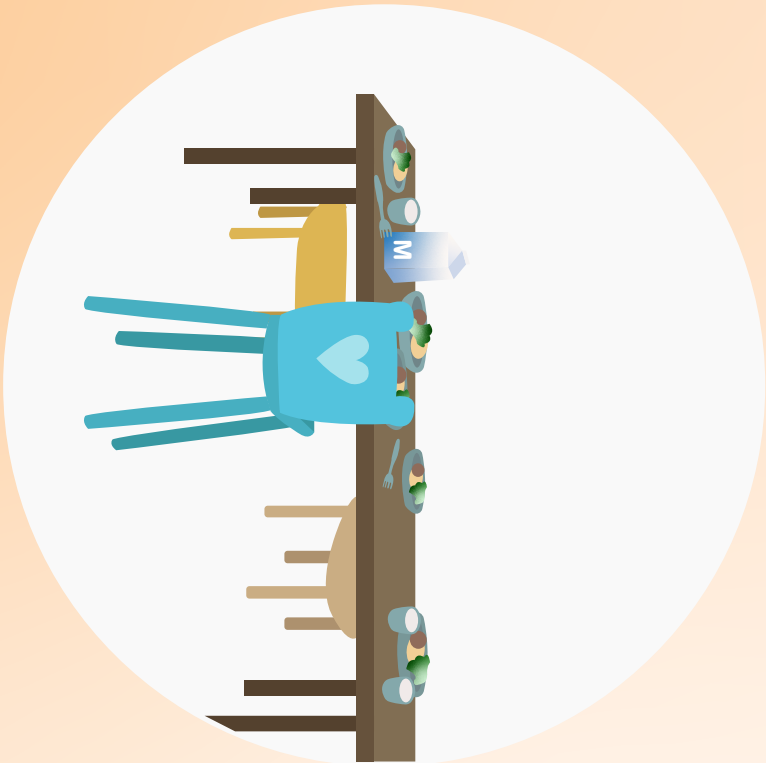
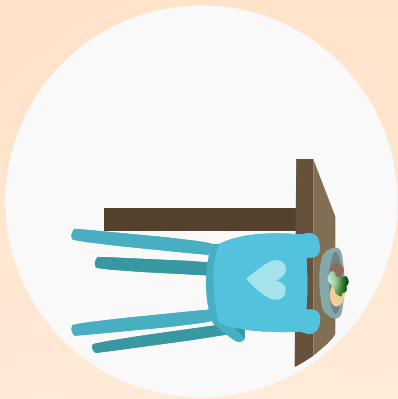
Dags att äta!

Diskussionsunderlag

Familjens lösningsskarta

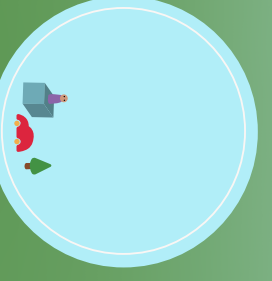
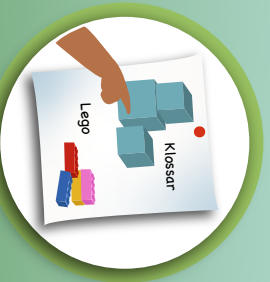
_____ äter

Vi kom överens att:

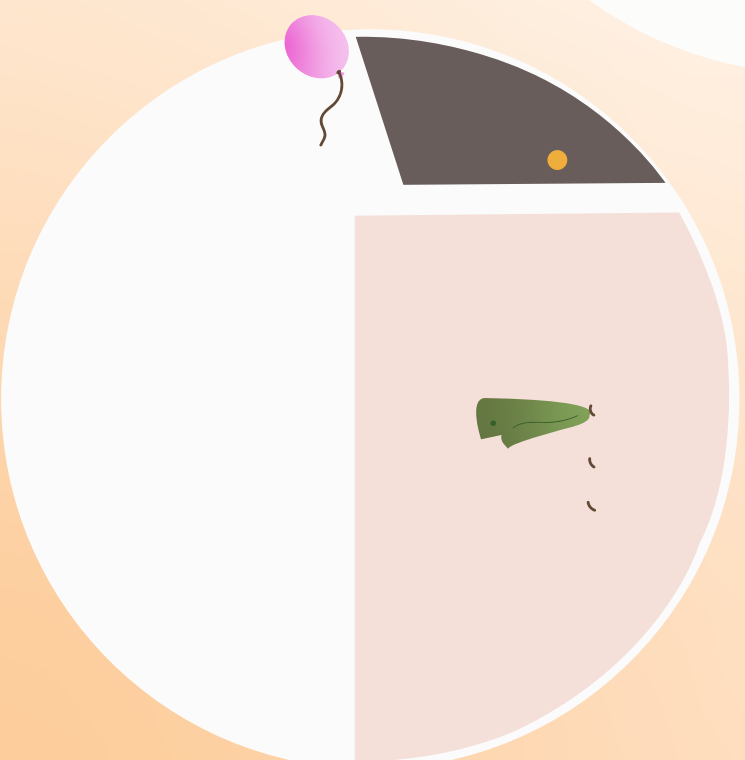
Dags för en paus

Diskussionsunderlag

Familjens lösningskarta

_____ tar en paus

Vi kom överens att:

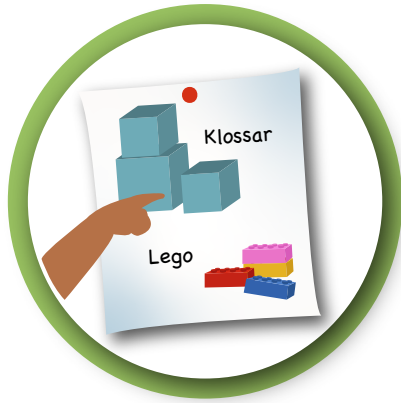
BILAGA 11 STJÄRNOR

**BILAGA 12 ARK MED BILDSTÖD FÖR
FAMILJENS LÖSNINGSKARTA**

RESURSSTARKA
BARN

YRKESHÖGSKOLAN
NOVIA

STIFTELSEN
ESCHNERSKA FRILASARETTET

